9
TL

323.2(471)-1905"

G. TARPAN

58619/1953

KRONSTADT JA VIAPORI

HISTORIALLINEN KUVAUS

VALTION KUSTANNUSLIIKE
KIRJA LENINGRADIN OSASTO

9
π

G. TARPAN

KRONSTADT JA VIAPORI

HISTORIALLINEN KUVAUS

SUOMENTANUT
J. SCHULTS

Työväenliikkeen kirjasto
20000040 kirjasto
323.2(480) K TARPAN
Tarpan, G.
Kronstadt ja Viapori : historiallinen kuvau

1931
VALTION KUSTANNUSLIIKE KIRJA
LENINGRADIN OSASTO

Г. Тарпан: Кронштадт и Свеаборг.

Printed in USSR

Vast. ja tekn. toim. V. Aalto

„KIRJA" № 501 Jätetty kirjap. 9/XI. Kirj. painettavaksi 26/XI

Ленинградский Облстлит № 26925 2 п л. 36000 зн. на п/л ф. 6. 72х50 Тир 2000 экз.

Тип. „Кирьпая" Ленинград, Харьковская 9.
Зак. 396.

Merimiehet vallankumouksessa.

Venäjän vallankumousliikkeen historiaan ovat merimiehet kirjoittaneet useita sankariuden sivuja. Jo v. 1825 laivaston kaartimiehistö kapteeni-luutnantti N. A. Beshtushevin johdolla aseet käsissä otti osaa dekabristien kapinaan Nikolai I:sen, „Palkinin" *), hirmuvaltaa vastaan. Toimeliain narodovoljalainen oli luutnantti Suhanov, joka yhdessä Kibalhitshin kanssa valmisti pommit, joilla murhattiin hirmuvaltias Aleksanteri II. Tämän vuoksi Suhanov ammuttiin Kronstadtissa maaliskuun 19 p:nä 1882.

Kun vallankumousliike vuodesta 1905 sai laajan joukkoluonteen, tulivat kautta maailman kuuluisiksi panssarilaiva Potemkin, joka nousi itsevaltiutta vastaan, ja luutnantti P. P. Schmidt, joka Mustanmeren laivastossa nosti punaisen lipun risteilijä Otshakovin mastoon. Näillä esiintymisillä oli suuri merkitys ja turhaan ei Lenin kirjoittanut panssarilaiva Potemkin-Taurialaisen kapinan suuresta merkityksestä.

Niinpä 4 kuukauden kuluttua Potemkinin esiintymisestä puhkesi samassa Mustanmeren laivastossa kapina uudelleen. Sen johtoon astui luutnantti Schmidt. Vv. 1905 ja 1906 nousi Kronstadt kaksi kertaa kapinaan, 3 päivää liehui punalippu Viaporin valleilla, vallankumouksellisia voimiaan koetteli risteilijä Pamjatj Asova. Kaukaasiassa nousi kapinaan Samurskin rykmentti, kuohui Brest-Litovskin linnoitusväki, nousi Severskin rykmentti.

Monissa paikoissa toinen toisensa jälkeen seurasi sotilasmylläköitä.

---

*) Nimitys johtuu venäjänkielisestä sanasta ja on suomennettuna sama kuin palikka, keppi, jolla Nikolai I pieksi ja pieksätyt sotilaita.

Kronstadt.

„Kronstadt—Leningradin punainen vartio"—näin nimitetään nyt tätä linnoitusta, joka on Suomenlahden meriporttien vartijana. „Punaisen vartion" kunniakkaan nimen ansaitsi Kronstadt osanotollaan vallankumousliikkeeseen, alkaen v. 1905.

Vallankumouksellinen työ Kronstadtin linnoituksen merimiesten keskuudessa alkoi jo v. 1901, jolloin ensi kerran järjestettiin vallankumouksellisia kerhoja. V. 1904 Kronstadtissa ensikerran puhkesi sotilaslakko Mustanmeren laivaston merimiesten keskuudessa, jotka tuotiin tänne lähetettäväksi Kaukaiseen itään amiraali Roshdestvenskin eskaaderin mukana. Mustameriläiset jyrkästi kieltäytyivät alistumasta käskyyn ja vaativat palauttamaan heidät takaisin Sevastopoliin. Meripäällystö lyötiin niin ällikälle tottelemattomuudella, että se ilman pitempiä puheita täytti matruusien vaatimuksen.

Kronstadtilaisia tämä tapahtuma opetti paljon. He ymmärsivät, että tsaarin hallitus ei ole niin mahtava, ettei sitä vastaan voitaisi taistella jos lujasti asetutaan vallankumouksselliselle taistelutielle. Joukot alkoivat tajuta, että ilman tällaista taistelua he eivät voi saada aikaan parannusta sotapalveluksensa olosuhteisiin. Sotapalvelustaakan raskaus tuntui niinä aikoina joka askeleella.

Sysäyksenä vallankumouksellisen työn voimistumiseen Kronstadtissa oli v. 1905 lokakuun suurlakko. Puhjeten ensiksi Pietarin tehtailla se nopeasti valtasi koko maan työläisjoukot ja pakoitti tsaarin esiintymään julistuksella „vapauksista".

Kun Pietariin sijoitetut meriväkijoukot olivat myötätuntoisia työläisten vallankumouksselliselle liikkeelle, päätti hallitus hyvin pikaisessa järjestyksessä „puhdistaa" niiden ko-

koonpanon. Osa merimiehistä, jotka pääkaupunkia varten katsottiin „epäluotettaviksi", lähetettiin eri laivastojen palvelukseen ja lähes 150 henkilöä tulivat siirretyiksi Kronstadtiin.

Hallitus laski, että pääkaupungissa oleskeleminen antaa matruuseille mahdollisuuden olla alituisessa yhteydessä tehtaitten vallankumouksellisesti ajattelevan proletariaatin kanssa ja että Kronstadtin linnakkeet ovat riittävän kaukana ja eristettyinä muusta maailmasta. Tämä seikka otaksuttiin yhteyden esteeksi ja tällä tavalla ajateltiin matruuseista kuolettaa inhimillinen ajattelemiskyky.

Eroittaa laivasto työläisistä, saada maasotajoukkojen ja laivaston välillä hankausta, lopettaa vapaa yhteys Kronstadtin ja muun maailman välillä... silloin matruuseista tulee tavallisia „harmaita elukoita", jotka ovat tottelevaisia hallitukselle—näin harkitsivat asiaa vallassa olevat kenraalit ja virkamiehet.

Mutta kenraalitpa surkeasti pettyivät. Pietarista karkoitetut matruusit veivät kronstadtilaisille vallankumouksellisen taistelukokemuksensa ja osoittivat sen ainoan tien, mille heidän on asetuttava muun proletariaatin kanssa, voidakseen todella ja asiallisesti etujansa puolustaa. Tästä lähtien matruusien ja pääkaupungin vallankumouksellisten ainesten välinen yhteys ei katkennut. Sukulaisten nimellä kävi kaupungista Kronstadtissa työläisiä ja ylioppilaita, joita lähettivät vallankumouksellisten kerhot. He agiteerasivat, kuljettivat lehtisiä, toivat matruuseille tietoja vallankumousliikkeen kehittymisestä maassa ja harjoittivat valmennustyötä aseellisen kapinan nostamiseksi tsaarin hirmuvaltaa vastaan.

Avoin kuohunta matruusien keskuudessa alkoi Sevastopolista Kronstadtiin alkaessa kuulua vallankumousmyrskyn kaikuja.

„Risteilijä Otshakov on nostanut punaisen lipun! Panssarilaiva Panteleimon laivamiehistöineen liittyneet kapinoitsijoihin! Vallankumousliikkeen johtoon on astunut luutnantti P. P. Schmidt!" — näin tiedoittivat ei vain agitaattorit vallankumouksellisissa kerhoissa, vaan kokonaiset matruusijoukot laivoissa ja Kronstadtin merilinnakkeissa.

— Mustanmeren matruusit taistelevat vapauden puolesta, heittelevät pois tyranneitaan, mutta me olemme toimettomina, aivankuin he eivät taistelisi meidänkin asiamme puolesta! Mustameriläisiä on autettava! — näin huusivat huimapäisimmät heittäen syrjään kaikki puheet valmennustyön suorittamisen välttämättömyydestä kapinan menestykselliselle onnistumiselle.—Turhaa on odottaa!

Joukot huumantuivat yhä, päivä päivältä. Jokainen uutinen tapahtumista Mustanmeren laivastossa sekä työläisten ja talonpoikain yhteisistä esiintymisistä yhä enemmän kiihoittivat matruusijoukkoja.

Matruusien mieliala oli sellainen, etteivät mitkään kieltopuheet voineet pidättää heitä aseellisesta esiintymisestä. Ja se tapahtui ilman minkäänlaisia suunnitelmia ja riittävän vakavaa valmistelua. Liikettä ei voitu enää pidättää. Poliittisesti tietoisempi osa matruuseista, mikä alussa pidätteli joukkoja järjestymättömästä esiintymisestä, oli pakoitettu astumaan kapinan johtoon kun alkoi purkautua joukkojen viha.

Mutta tapahtumat saivat sellaisen käänteen, että kronstadtilaiset esiintyivät julkisesti vasta silloin, kun mustameriläisten kapina oli jo kukistettu ja luutnantti Schmidt vangittu.

Kronstadtin merimaneesilla oli 5 p:nä lokakuuta tavallisuudesta poikkeava näky. Maneesin olivat ääriään myöten täyttäneet matruusit ja tykkiväki. Alkoi miitingi. Puhujat esiintyivät toinen toistensa perästä ja julistivat:

— Älköön upseeristo kohdelko meitä kuin koiria! Me olemme myöskin ihmisiä, ihmistuntein ja vaatimuksin. Me vaadimme ruuan laadun ja vaatetuksen parantamista! Jo riittää meille moskaruuasta! Jo riittää mädänneellä myrkyttäminen! Ryhdymme vaatimaan palvelusajan lyhentämistä! Eivät kestä voimamme seitsemää vuotta tällaista pakkotyötä!

— Toverit! Vastustakaa turpiinlyömistä, keppikuria, upseerien mielivaltaisuutta! Jos upseeristo alkaa edelleenkin käyttää nyrkkioikeutta, niin jokaisesta iskusta vastaamme sadoilla iskuilla, jokaisesta pieksetystä matruusista pieksämme kymmenen upseeria...

— Riittää! Olemme kärsineet jo kylliksemme! Me vaadimme ihmisoikeuksia! Me olemme kyllästyneet kirkollisiin sanomalehtiin, alas „Invaliidi"! Me vaadimme lukuhuoneitten järjestämistä ja kirjastoja! Me vaadimme täydellistä vapautta palveluksen ulkopuolella! Kulttuurin pitää olla ei vain upseereita varten, me myöskin tahdomme kulttuurielämää! Me myöskin tahdomme käydä teattereissa, vapaasti päästä kirjastoihin ja klubeihin...

Puhujat esiintyivät enemmän loosunkimaisesti mutta eivätpä joukot vaatineetkaan seikkaperäisempiä selvityksiä. Miitingin jälkeen sotamiehet ja matruusit hajaantuivat rauhallisesti kasarmeihinsa. Miitingissä asetetut vaatimukset esitettiin päällystölle. Puhujain esiintymisen mukaan nämä vaatimukset oli pantu kokoon seuraavasti: 1) ruoka ja vaatetus parannettava, 2) palvelusaika lyhennettävä, 3) kurinpidollisia rangaistuksia lievennettävä, 4) palveluksen ulkopuolinen aika on saatava käyttää vapaasti, 5) järjestettävä valinnan-alaiset kunniaoikeusistuimet, 6) järjestettävä lukuhuoneet ja kirjastot, 7) mahdollisimman laajalti tasoitettava päällystön oikeuksia miehistön oikeuksiin verraten.

Tällaiset vaatimukset saatuaan päätti päällystö käyttää viekkautta. Kronstadtin sataman pääkomentaja, amiraali Nikonov, kääntyi salaisesti Pietariin pyytäen lähettämään sotaväkeä—katumellakoiden kukistamiseksi.

Katumellakat todellakin puhkesivat samana iltana ja muodostuivat hävityksellisiksi. Ne olivat järjestetyt siihen aikaan kuuluisan papin Iivana Kronstadtilaisen kannattajien toimesta. Bandiitti-uskonveljet alkoivat hävittää kauppalaitoksia ja myymälöitä. Osa vähätietoisemmista sotilaista ja matruuseista oli altis provokationille ja osallistui hävitykseen. Linnoituksen tykistömiehet hajoittivat porttolat, jotka olivat olleet sotilaspäällystön ja poliisin erikoisessa suojassa.

Hävitystyöntekijäin taltuttamisen nimessä suoritettiin niiden sotilaitten ja matruusien vangitsemisia, jotka aktiivisesti esiintyivät miitingissä, tai olivat luetteloidut agitaattorimerkinnällä santarmien erikoisluetteloihin. Matruusijoukot eivät alussa kiinnittäneet huomiota vangitsemisiin ja asia selvisi

vasta lokakuun 8 p:nä kun vangitut olivat vankan vartioston saattamina kuljetettu linnoituksen rautatieasemalle kaukaisempiin merilinnakkeisiin lähettämistä varten. Näissä merilinnakkeissa päällystö päätti kaikessa hiljaisuudessa järjestää „tuomionsa" vangittuihin nähden ja tällä tavalla saada pois joukot heidän poliittisen vaikutusvaltansa alta.

Tieto vangittuja odottavasta kohtalosta levisi nopeasti kasarmeissa ja nosti jokaisen jalkeille. Suurenmoinen joukko sotilaita ja matruuseja tuli asemalle ja vaati vangittujen tovereittensa vapauttamista.

— Hajaantukaa kasarmeihinne! Ei saa lähestyä! — huusi aseensa paljastaen vartiokomppanian upseeri.

— Emme lähde! Vapauta toverimme! Päästä pois syyttömät! — tukahdutti upseerin huudon 4:nnen laivastojoukkueen lämmittäjän Sviridovin ääni. — Veljet, ei saa pettää tovereitamme!

— Komppania!.. Tuli!..

Joukko humisi, tiiviisti ympäröiden asemarakennuksen, Upseeri komensi komppanian ampuma-asentoon ja huomattuaan, etteivät matruusit poistu, komensi avaamaan tulen. Vartiosotamiehet ymmärsivät, että nämäthän ovat samanlaisia sotamiehiä, kuin he itsekin ovat; siksi he ampuivat vain muodon vuoksi. Heidän kuulansa eivät matruuseihin osuneet. Mutta kuitenkin lämmittäjä Sviridov, joka seisoi etunenässä, tuli murhatuksi. Tämä järjetön murha purki ilmi aseettoman joukon vihan. Matruusit nostivat mahdottoman huudon ja hälinän:

— Alas murhaajat! Kostamme tsaarin pyöveleille! Kuolema murhaajille! Aseisiin! Kostamme noille pedoille!

Toiset huusivat, käyden paljain käsin vartion pistinten kimppuun, toiset ryntäsivät kasarmeihin aseita hakemaan. Tuskin kului neljännestuntiakaan, kun kivääreillä aseistetut matruusit hajaantuivat kaupungille, kutsuen muitten sotilasosastojen sotilaita ja matruuseja nousemaan ase kädessä tsaarin pyöveleitä vastaan.

Kaikki vastaan tulevat upseerit vangittiin. Yhteensä tulivat kaduille 8 sotalaivan miehistöt Kronstadissa sijaitsevista 12:sta sotalaivasta. Kapina kehittymistään kehittyi. Vapaalle

jalalle jääneet johtajat ryhtyivät laatimaan poliittisia vaatimuksia, mitkä aiottiin esittää tsaarin hallitukselle.

Mutta sitten taasen tapahtui provokationitekoja. Taas esiintyivät hulikaanimaiset mustasotnialaiset ja alkoivat särkeä myymälöitä ja viinakauppoja. Kadut täyttyivät humalaisilla. Hulikaanit sekaantuivat sotilaitten ja matruusien joukkoon ja yllyttivät ottamaan osaa jatkuvaan ryöstelyyn. Provokationi sai aikaan tarkotuksensa. Alkoivat tulipalot, ryöstö yltyi ja kesti yöhön saakka.

Poliisi ei estänyt hulikaaneja isännöimästä. Poliisi oli saanut sotilaspäällystöltä vastaavat ohjeet ja seurasi vain: kuka, missä ja mitä tekee. Useat hulikaaneista joivat itsensä niin humalaan, että loikoilivat kaduilla kuin kuolleet. Kapinan liekki oli sammutettu viinalla ja hukutettu tiedottoman aineksen juoppouteen.

Seuraavana aamuna Kronstadtin asukkaat herätti kaupunkiin astuvain jalkaväkijoukkojen rummunpärinä. Ne olivat lähetetyt Pietarista „saamaan aikaan järjestystä linnoituspiirissä ja puhdistamaan se rikollisista aineksista". Matruusit koettivat osoittaa vastarintaa, mutta epäonnistuivat ja olivat pakoitetut lu vuttamaan aseensa. Kapinan tuloksena oli: 10 murhattua, 75 haavoitettua ja haavoistaan kuollut sairaalassa 6 henkilöä.

Vangituista sotilaista ja matruuseista jätettiin 208 kenttäoikeuden tuomittavaksi, mikä erikoisen armottomasti suhtaantui vallankumouksellisi n, niinkuin poliittisiin „rikollisiin" ainakin, jotka uhkasivat itse tsaarin ja hänen häntyriensä olemassaoloa. Lievin rangaistus vallankumouksellisille oli joko rangaistuskomppaniat tai pakkotyö. Myös kuolemantuomiot olivat laajalti käytännössä. Useimpia vangittuja kronstadtilaisia uhkasi kuolemantuomio. Ja tuskinpa he olisivatkaan sivuuttaneet tätä kohtaloa, elleivät heidän puolestaan olisi esiintyneet Pietarin tehtaitten työläiset.

Pietarissa oli tähän aikaan Työläisten edustajain Neuvosto, joka oli perustettu jo lokakuun suurlakon aikana. Saatuaan tiedot Kronstadtin tapahtumista ja sotatilan julistamisesta Puolassa minkä nojalla tsaarin hallitus ankarasti kohteli Puolan proletariaattia, ilmoitti Neuvosto tapahtumista

jalalle jääneet johtajat ryhtyivät laatimaan poliittisia vaatimuksia, mitkä aiottiin esittää tsaarin hallitukselle.

Mutta sitten taasen tapahtui provokationitekoja. Taas esiintyivät hulikaanimaiset mustasotnialaiset ja alkoivat särkeä myymälöitä ja viinakauppoja. Kadut täyttyivät humalaisilla. Hulikaanit sekaantuivat sotilaitten ja matruusien joukkoon ja yllyttivät ottamaan osaa jatkuvaan ryöstelyyn. Provokationi sai aikaan tarkotuksensa. Alkoivat tulipalot, ryöstö yltyi ja kesti yöhön saakka.

Poliisi ei estänyt hulikaaneja isännöimästä. Poliisi oli saanut sotilaspäällystöltä vastaavat ohjeet ja seurasi vain: kuka, missä ja mitä tekee. Useat hulikaaneista joivat itsensä niin humalaan, että loikoilivat kaduilla kuin kuolleet. Kapinan liekki oli sammutettu viinalla ja hukutettu tiedottoman aineksen juoppouteen.

Seuraavana aamuna Kronstadtin asukkaat herätti kaupunkiin astuvain jalkaväkijoukkojen rummunpärinä. Ne olivat lähetetyt Pietarista „saamaan aikaan järjestystä linnoituspiirissä ja puhdistamaan se rikollisista aineksista". Matruusit koettivat osoittaa vastarintaa, mutta epäonnistuivat ja olivat pakoitetut lu vuttamaan aseensa. Kapinan tuloksena oli: 10 murhattua, 75 haavoitettua ja haavoistaan kuollut sairaalassa 6 henkilöä.

Vangituista sotilaista ja matruuseista jätettiin 208 kenttäoikeuden tuomittavaksi, mikä erikoisen armottomasti suhtaantui vallankumouksellisi n, niinkuin poliittisiin „rikollisiin" ainakin, jotka uhkasivat itse tsaarin ja hänen häntyriensä olemassaoloa. Lievin rangaistus vallankumouksellisille oli joko rangaistuskomppaniat tai pakkotyö. Myös kuolemantuomiot olivat laajalti käytännössä. Useimpia vangittuja kronstadtilaisia uhkasi kuolemantuomio. Ja tuskinpa he olisivatkaan sivuuttaneet tätä kohtaloa, elleivät heidän puolestaan olisi esiintyneet Pietarin tehtaitten työläiset.

Pietarissa oli tähän aikaan Työläisten edustajain Neuvosto, joka oli perustettu jo lokakuun suurlakon aikana. Saatuaan tiedot Kronstadtin tapahtumista ja sotatilan julistamisesta Puolassa minkä nojalla tsaarin hallitus ankarasti kohteli Puolan proletariaattia, ilmoitti Neuvosto tapahtumista

työläisjärjestöille ja tehtaisiin mobilisoiden ne vastarintaan. Kolme päivää jatkuivat tehtaissa kokoukset. Työläiset asettuivat päättävästi tsaarin hallituksen mielivaltaa vastaan ja vaativat Neuvostoa ryhtymään toimenpiteisiin matruusien kuolemantuomioitten ehkäisemiseksi. Neuvosto hyväksyi 13 p:nä marraskuuta syntyneestä tilanteesta käydyn myrskyisän käsittelyn jälkeen seuraavan päätöslauselman:

„Hallitus ylläpitää valtaansa yli ihmisruumiitten. Se jättää kenttäoikeudelle Kronstadtin sotilaat ja matruusit, jotka nousivat puolustamaan oikeuksiansa ja kansan vapautta. Se heitti sorretun Puolan kaulaan sotatilanteen hirttonuoran. Työläisten edustajain Neuvosto kutsuu Pietarin vallankumouksellista proletariaattia yleiseen poliittiseen lakkoon, joka jo kerran on osoittanut mahtavan voimansa, ja yleisten miitinkien kautta osoittamaan veljellistä myötätuntoaan Kronstadtin vallankumouksellisille sotilaille ja Puolan vallankumoukselliselle proletariaatille.

Huomenna, marraskuun 2 p:nä (vanhaa lukua) klo 12 päivällä, Pietarin työläiset lakkauttavat työnsä tunnuslauseilla: „Alas kenttäoikeudet! Alas kuolemantuomiot! Alas sotatila Puolassa ja koko Venäjällä!"

Työläiset ottivat kutsun lämpimästi vastaan ja näin puhkesi marraskuun lakko. Marraskuun 15 (2) p:nä olivat lakossa kaikki isoimmat tehtaat, joitten edustajia Neuvostossa oli ja vähitellen liittyivät lakkoon kaikki pienemmätkin laitokset ja rautatieverkko. Sanomalehdistä ilmestyivät vain kolme: „Hallituksen sanansaattaja", „Pietarin kaupunginpäällystön tiedot", joitten latomot työskentelivät sotilaitten vartioimina, ja „Työläisten edustajain Neuvoston Tiedonantaja" — työläisten taistelujoukkojen vartioimana. Lakkolaisten lukumäärään nähden tämä lakko oli laajempi lokakuun lakkoa.

Hallitus oli niin ällikällä tapahtumista, että päämin'steri kreivi Witte ei voinut muuta keksiä, kuin kääntyä työläisten puoleen sähkösanomalla:

„Työläisveljet, astukaa töihin, lopettakaa kapinoiminen, säälikää vaimojanne ja lapsianne."

Ja sähkösanoman lopussa hän kehoitti:

„Noudattakaa teitä kannattavan ja teille hyvää tahtovan ihmisen neuvoa."

Susi puki itsensä lampaannahkaan ja tahtoi pettää työläiset, mutta työläiset tiesivät jo tammikuun 9 päivän kokemuksista ja lokakuun „vapauksien julistuksesta", mitä maksavat tsaarin ja hänen virkamiestensä lupaukset. Eipä turhaan silloin laulettu:

„Tsaari kun pelästyi, tuon julkaisi vaan:
kuolleille vapaus — muut vankilaan!"

— Proletariaatti ei ole missään sukulaissuhteissa tsaarin ministerin kanssa — vastasi Neuvosto kreivi Witten sähkösanomaan ja jatkoi vallankumouksellista menettelyään. Hallitus sai todeta, että työläiset ovat jyrkällä kannalla ja että tilanne maassa voi kärjistyä enemmän, kuin lokakuun lakon aikana. Ministerit joutuivat ymmälle ja olivat pakoitetut perääntymään, täyttäen työläisten vaatimukset. Marraskuun 18 p:nä hallituksen määräyksestä Pietarin sähkölennätintoimisto esiintyi tiedoituksella:

„Levinneitten tietojen mukaan, että Kronstadtin kapinaan osallistuneihin tullaan sovelluttamaan sotakenttäoikeuslakeja, olemme valtuutetut ilmoittamaan, että nämä huhut ovat ennenaikaisia ja perättömiä... Kenttäoikeuslain mukaan Kronstadtin tapahtumiin osallistuneita ei ole, eikä tulla tuomitsemaan."

Tämän jälkeen Neuvosto päätti lopettaa lakon ja klo 12 päivällä 20 p:nä marraskuuta työläiset kaikkialla ryhtyivät töihinsä.

Marraskuun lakko osoitti, että työläiset ovat samaa perhettä matruusien ja sotamiesten kanssa, jotka nousivat taisteluun tsarismin mielivaltaa ja oman asemansa oikeudettomuutta vastaan. Siitä, kuinka suuri vaikutus oli työläisten esiintymisellä kronstadtilaisten puolesta, on todisteena se, että kasarmeissa tämän jälkeen elpyi vallankumouksellinen työ. Alkoivat uudelleen miitingit. Neuvoston toimeenpanevassa komiteassa alkoi käydä edustajia toinen toisensa perässä, vaatien kirjallisuutta ja johtoa.

Erään tunnetun englantilaisen sanomalehden kirjeenvaihtaja esitti selostuksessaan m.m. erään kaartinrykmentin komentajan mielipiteen, joka oli lausunut:

— Työläisten sekaantuminen, ryhtymällä puolustamaan Kronstadtin kapinoitsijoita, sai aikaan moraalisesti surkean vaikutuksen sotilaisiin...

Ja todellakin: kaarti, tuo tsarismin alituinen turvallisuuden tuki, sekin alkoi epäillä. Siksi Pietarissa eräässä kaartin rykmentissä osa sotamiehistä vangittiin ja vangittujen matruusien kanssa karkoitettiin pääkaupungista.

Kapinat jatkuivat lakkaamatta maan eri puolilla. Vallankumoustaistelut puhkesivat Moskovan Krasnaja Prjesnällä, missä työläisiä löivät Semjonovin rykmentin kaartilaiset. Bolshevikit ymmärsivät, että proletariaatti voi voittaa vain siinä tapauksessa, jos armeija ja laivasto tulevat eristetyiksi tsaarin hallituksen vaikutusvallan alta ja esiintyvät järjestyneesti työläisten kanssa. Tämän vuoksi oli lujitettu työtä sotilasosastoissa. Pietarin varusväen sotilaat olivat levottomia. Neuvostossa käydessään heidän edustajansa kyselivät:

— Mitä tehdä? Onko esiinnyttävä?

Silloin Neuvosto kääntyi armeijan puoleen julistuksella, mikä tunnetaan nimeltä: „Julistus sotilaille". Tässä tilannetta selvittävässä julistuksessa Neuvosto kirjoitti:

„...Työläiset ovat aina rehellisten sotilaitten puolella Kronstadtissa ja Sevastopolissa työläiset taistelivat ja kuoli. vat yhdessä matruusien kanssa. Hallitus määräsi kenttäoikeuteen Kronstadtin sotilaat ja merimiehet ja Pietarin työläisetheti lakkauttivat työnsä.

He suostuvat näkemään nälkää, mutta eivät suostu katsomaan, kun rääkätään sotilaita.

Me, Työläisten edustajain Neuvosto, puhumme teille, sotamiehet, koko Pietarin työläisten nimessä:

Teidän murheenne — ovat meidän murheitamme, teidän puutteenne — ovat meidän puutteitamme, teidän taistelunne— on meidän taisteluamme. Meidän voittomme tulee teidän voitoksenne. Meitä kytkevät samat kahleet. Vain yhteiset ponnistuksemme voivat särkeä nämät kahleet. Miten vapauttaa preobrashenskiläiset? Miten pelastaa kronstadtilaiset ja sevastopolilaiset?

Tätä varten on puhdistettava maa tsaarin vankiloista ja kenttäoikeuksista. Eristetyillä iskuilla me emme vapauta preo-

brashenskilaisia, emmekä pelasta sevastopolilaisia ja kronstadtilaisia. Täytyy yhteisellä rynnäköllä pyyhkäistä maastamme mielivalta ja itsevaltius.

Kuka tämän suuren tehtävän voi suorittaa?

Vain työväenluokka veljellisten sotajoukkojen kanssa.

Sotilasveljet! Herätkää! Nouskaa! Tulkaat luoksemme! Rehelliset ja rohkeat sotilaat, liittykää järjestöihin!

Herättäkää nukkuvia! Hinatkaa jälkeen jääneitä! Sopikaa työläisten kanssa! Pitäkää yhteys Työläisten edustajain Neuvoston kanssa!

Eteenpäin totuuden, kansan vapauden puolesta, vaimojemme ja lastemme puolesta!

Veljellisen kätensä teille ojentaen.

Työläisten Edustajain Neuvosto.

Kronstadtilaiset ottivät lämpimästi vastaan Neuvoston julistuksen ja huolimatta vallankumouksellisten järjestöjen kärsimistä tappioista, alkoivat uudelleen valmistautua kapinaan. Saadakseen enemmän osanottajia liikehtimiseen käytiin matruusien keskuudessa agitatsionia heidän jokapäiväisten tarpeittensa parantamisesta. Pietarilaiset sosialidemokraatit laativat oikein vaatimuksien luettelon sotamiesten ja matruusien olojen parantamiseksi. Näissä vaatimuksissa oli 27 kohtaa ja ne piti esittää päällystölle miitingeissä ja mielenosoituksissa. Vaatimuksien luvussa oli:

— Palvelusajan lyhentäminen armeijassa ja kaartissa kahdella vuodella ja laivastossa kolmella.

— Oikeus käydä sotilaspuvussa kaikissa yleisissä paikoissa ja kokouksissa kuten muutkin kansalaiset.

— Täydellinen ruumiillisen rangaistuksen kieltäminen sotaväessä, rangaistuspataljoonissa jä sotilasvankiloissa.

— Kaikkien kansallisuuksien ja uskontojen tasa-arvoisuus sotapalveluksessa.

— Oikeus säilyttää kasarmeissa kaikenlaista kirjallisuutta, sanoma- ja aikakausilehtiä.

— Oikeus rankaisutta avustaa sanoma- ja aikakausilehtiä.

— Jokaiseen rykmenttiin ja sotilasosastoon perustettava kirjasto.

— Ruuan ja vaatetuksen parantaminen — ym.

Yleisenä sääntönä oli, että poliittiset vaatimukset esitettiin vain kerhoissa käytävässä agitatsionissa, joitten työhön osallistui sotilaitten ja matruusien tietoisin osa.

V. 1905 eri aikoina ja maan eri paikoissa tapahtuneitten kapinain epäonnistuneisuuden oli sosialidemokraattinen, bolshevistinen järjestö ottanut huomioon. Siksipä seuraavaksi vuodeksi oli asetettu tehtävä: järjestää sotajoukoissa kapinan valmennustyö siten, että kapinan alkaisivat samanaikaisesti sekä sotilas-, että siviilijärjestöt.

V. 1905 huhtikuulla kokoontunut puolueemme III:s edustajakokous osoitti aseellisen kapinan johdosta:

„... proletariaatin järjestäminen välittömään taisteluun itsevaltiutta vastaan aseellisen kapinan kautta on nykyisellä vallankumouksellisella hetkellä puolueen tärkein ja viivyttelemättömin tehtävä. Siksi kokous jättää kaikkien puoluejärjestöjen tehtäväksi... ryhtyä voimakkaisiin toimenpiteisiin proletariaatin aseistamista ja aseellisen kapinan suunnitelman laatimista sekä kapinan välitöntä johtamista varten, järjestäen tämän vuoksi, tarpeen mukaan, erikoisia ryhmiä puoluetyöntekijöistä."

Oli erittäin vaikeata suorittaa kapinavalmistelua armeijassa ja laivastossa ja etenkin Kronstadtissa, koko maasta eristetyssä linnoituksessa, joka oli täynnä vakoilijoita, ohranoita ja provokaattoreita ja jotka vaanien matruusien jokaista askelta, heristelivät korviaan jokaiselle varomattomasti lausutulle sanalle. Kuri oli ankarata keppikuria. Löydetystä lentolehtisestä, sanomalehdestä tai päällystön taholta kielletystä kirjasesta joutui matruusi oikeuteen. Oikeus antoi ankaran tuomionsa — joko sotilasvankilaan tai rangaistuspataljoonaan muutamaksi vuodeksi, mikä oleellisesti vain vähän eroittautui pakkotyöstä.

Mutta valmennus kapinaan kävi sittenkin jatkuvasti.

Otaksuttiin, että Itämeren laivastossa ja myöskin kaikissa laivaston sijoituspaikoissa: Kronstadtissa, Räävelissä, Helsingissä ja Viaporissa, onnistutaan nostattamaan kaikki meri-

miehet. Suunnitelman mukaan tuli kapinan alkaa syksyllä 1906, jälkeen talonpoikain sadonkorjuuajan koska otaksuttiin, ettei kapina rajoitu vain laivaston puitteisiin, vaan tulee kannatetuksi työläisten taholta ja siirtyy myös maaseudulle. Vain tällaisen yhteisen iskun suoritettua voitiin luottaa tsaarin hallituksen vastarinnan murtuvan.

V. 1906 pidetyn IV puoluekokouksen käsittely aseellisesta kapinasta vahvisti valmistelusuunnitelman, jota järjestöjen oli paikkakunnilla toteutettava.

Päätöslauselmassaan kokous merkitsi:

„...kansankapinan voitto voi olla mahdollista vain siinä tapauksessa, että sotaväki joutuu hajaannustilaan ja ainakin osa siitä siirtyy kansan puolelle...“ „Siksi kokous toteaa, että puolueen perustehtävänä nykyhetkeilä on vallankumouksen kehittäminen, laajentamalla ja voimistuttamalla agitatsionitoimintaa laajoissa proletariaatin, talonpoikain, kaupunkien pikkuporvariston ja sotaväen joukoissa ja heidän vetämisensä aktiviseen taisteluun hallitusta vastaan.“

Tämän yhteydessä kokous päätti:

„...on välttämätöntä voimistuttaa ja järjestää propaganda ja organisationitoimintaa sotaväessä ja sotakouluissa. Toiminnassaan paikalliset sotilasjärjestöt toimivat Keskuskomiteain ja paikallisten puoluekomiteain ohjeitten mukaisesti, joille kokous entisten vuosien kokemuksen nojalla huomauttaa, että ennenaikaiset sotilaskapinat ovat vain vallankumouksellisen tarmon tyhjää haaskaamista.“

Tämä päätös hyväksyttiin huhtikuussa, mutta jo heinäkuussa puhkesi Kronstadtissa jälleen kapina—huolimatta ennen laadituista suunnitelmista ja aikamääristä, jotka edellyttivät kapinan siirtämistä syksyyn.

Muodollisena kapinan syynä oli I Valtakunnan Duuman hajoittaminen, minkä tsaarihallitus järjesti 21 p:nä heinäkuuta 1906. Valtakunnan Duuman „Työ“-ryhmän ja sos.-dem. fraktion yhdistetty komitea kääntyi heinäkuun 25 p. julistuksella armeijan ja laivaston puoleen, jossa selvitettiin Duuman hajoittamisen jälkeen muodostunutta tilannetta ja kirjoitettiin:

„... Minkätähden te käytte puolustamaan hallitusta? Onko elämänne hyvä? Ettekö te itse ole sorretuita? Teitä sorretaan pahemmin, kuin ketään muita; teidät heitetään orjanpalvelukseen upseereitten palvelijoina, rääkätään rangaistuspataljoonissa, karkoitetaan pakkotöihin ja ammutaan. Me, kansan edustajat, tahdoimme parantaa teidän asemaanne, me tahdoimme säätää lain, minkä nojalla sotapalvelusaikamäärä vähennetään kahteen vuoteen, kielletään upseerin palvelijana oleminen, määrätään sotilaille kuukausipalkka rahassa, ankarasti kielletään päällystöltä sotilaitten kiusaaminen; me tahdoimme parantaa sotilaitten aseman ja yleensä parantaa koko työtätekevän kansan olemassaolon. Häiritäkseen tätä, kiirehti hallitus hajoittamaan Valtakunnan Duuman.

... Sotilaat ja matruusit! Teidän pyhänä velvollisuutenanne on vapauttaa Venäjän kansa pettävästä hallituksesta ja puolustaa Valtakunnan Duumaa. Jokainen, joka uhraa henkensä tässä pyhässä sodassa, peittää itsensä lakastumattomalla kunnialla ja Venäjän kansa tulee siunaamaan hänen nimensä. Tässä taistelussa kansan valtuuttamat tulevat olemaan teidän kanssanne. Rohkeasti siis eteenpäin isänmaan, kansan, maan ja vapauden puolesta rikoksellista hallitusta vastaan!"

Vastauksena tähän kutsuun oli milt'ei samanaikainen kapinan puhkeaminen Kronstadtin ja Viaporin linnoituksissa.

Kronstadtissa oli siihen aikaan 10-henkinen Toimeenpaneva komitea ja muutamissa sotilasosastoissa olivat järjestetyt vallankumoukselliset komppania- ja laivamiehistökomiteat. „Armeijalle ja laivastolle" — julistuksen saatuaan komiteat koettivat pidättää matruusijoukkojen epäjärjestyksellisluonteista esiintymistä ja samalla alkoivat ratkaisemaan kysymystä: millä tavalla vastata hallitukselle ja sen toimenpiteille Valtakunnan Duuman hajottamisesta?

Pitkien väittelyjen jälkeen Toimeenpaneva komitea päätti aloittaa aseellisen kapinan, vallata merilinnoitukset ja ryhtyä taisteluun itsevaltiuden kanssa, kutsuen avuksi työväenluokan.

Alettiin valmistautua kapinaan ja heti tuli kompastuskivi kysymyksessä, miten tulisi suhtaantua upseereihin. Panssarilaiva „Poteomkinin" ja Mustanmeren laivaston kapinain ope-

tukset eivät matruuseilta jääneet ymmärtämättä. Sotapalveluskokemuksestaan matruusit tiesivät, että upseerit ovat heidän pahimpia vihollisiaan ja tsaarin itsevaltiuden uskollisia palvelijoita. Siksi he vaativat: — Ei armoa pedoille! Upseerit ovat tuhottavat ensimäisiksi, muuten he pilaavat koko asian.

Suurin osa matruuseista oli sillä kannalla, että kapinan aikana upseerit on surmattava, muuten nämät, omaten asevarastoja ja heillä kun on vaikutusvaltaa pitemmän ajan palveluksessa olleihin sekä yleensä tiedottomaan joukkoon— järjestävät vastarinnan.

— Hävittämällä yhden upseerin, säästät kymmenien sotilaitten elämän — näin puhuivat matruusit, jotka vaativat jyrkkiä menettelytapoja upseeriston suhteen.

Mutta eserräläinen intelligenssi omasi toisen linjan. Se asettui puolustamaan upseereita luullen, että heidän kanssaan voidaan jälkeenpäin sopia ja käyttää heitä niitten aseistettujen joukkojen johtajina, jotka nousevat tsarismia vastaan.

— Vangitkaamme upseerit ja pitäkäämme heidät eristettyinä siksi, kunnes on ohi taistelun kiirein aika. Sittemmin me voimme heitä käyttää sota- ja kulttuurivoimana vallankumouksen hyväksi! — näin vastasivat es-errät matruusien vaatimukseen upseeriston hävittämisestä.

Väittelyjen ja valmistelutöitten aikana tuli tieto Viaporin kapinasta. Tämä tieto innosti ja nostatti matruusien joukot niin, että oli aivan mahdotonta pidättää niiden esiintymistä. Ja komitea päätti alkaa kapinan.

Aamulla, heinäkuun 31 p:nä, kokoontuivat sotilasosastojen edustajat ja alkoivat tarkastaa asiain tilannetta. Siinä selvisi että kapinan valmistelu oli suoritettu heikosti. Kronstadtissa oli majoitettuna Jeniseiskin jalkaväkirykmentti, mutta tämän rykmentin sotilaitten kanssa ei ollut mitään yhteyttä. Vallankumouksellista järjestöä ei rykmentissä ollut. Tykkiväestöstä suurin osa oli merilinnoituksissa ja yhteys heidän kanssaan oli vaivalloista ja epätäsmällistä. Paitsi yleistä asemäärää, joka oli upseerien hallussa ja heidän tarkastuksensa alaisena, ei mitään asevarastoja oltu varattu. Totta kyllä, oli tuotu pommeja, mutta nekin osoittautuivat kelvottomiksi.

Tällaisesta heikosta valmistelusta huolimatta matruusit eivät tahtoneet kuullakaan kapinan siirtämisestä. Sitäpaitsi joku oli lähettänyt tiedon, että Viaporista Kronstadtiin lähti viisi kapinoitsevaa laivaa. Matruusit tulivat levottomiksi

— Jos emme heti nosta kapinaa ja valtaa merilinnoituksia, niin he alkavat tulen viaporilaisia laivoja vastaan ja hukuttavat ne...

Ja kapina alkoi. Yöllä elokuun 2 päivää vastaan ensimäisen divisian matruusit vangitsivat upseerinsa ja lähtivät aseettomina kadulle. Valtakunnan Duuman jäsenen Onipkon johdolla he suuntasivat kulkunsa Jeniseiskin rykmentin kasarmeille, nostaakseen jalkaväen kapinaan ja saadakseen heiltä aseita. Tiellä tuli heitä vastaan toisen divisian matruusijoukko. Tässä joukossa useimmat matruusit olivat aseistetut revolvereilla, jotka he varasivat silloin, kun olivat tappaneet vartiosto- ynnä muita upseereja.

Molemmat joukot yhdistyivät ja komentoon astui matruusi Jegorov (myöhemmin mestattu pääsotaprokuroori Pavlovin murhasta).

Heikko valmennus kapinaan ilmeni nopeasti. Sen sijaan, että olisi järjestetty joukkoja merilinnoituksen valtaamiseksi, matruusit tarkoituksetta pysyttelivät arsenaalin ja Jeniseiskin rykmentin kasarmien välillä. Ei ollut edes kauempana sijaitseville sotilasosastoille annettu sovittua hälyytystäkään — kolmea tykinlaukausta. Kaikki toiminta oli hajanaista, kaikkialla ilmeni keskitetyn johdon puute.

— Lähdemme ja valtaamme arsenaalin! Meidän täytyy aseistautua! — huusi yksi matruusiryhmä käsiään huitoen.

— Ensin valtaamme merilinnoitukset, vaikkapa yhden niistä! — tuumi toinen ryhmä kuuntelematta ensimäistä.

Mutta kolmas ryhmä intti päättävästi omaansa:

— Lähdemme jeniseiskiläisten luo, he tulevat avuksi.

Lähtivät sinne, mutta heidät otettiin vastaan laukauksilla.

— Veljet! Mehän olemme yhdessä! Nousimme parempien olojen puolesta! Kannattakaa, veljet! — huusivat matruusit, kutsuen kannattamaan heitä. Mutta jalkaväki jatkoi ampumistaan.

Tällä hetkellä tuli uusi tiedoitus, mikä otettiin vastaan ilohuudoilla:

— Minöörit valtasivat merilinnoitus Konstantinin! Matruusijoukko valtasi arsenaalin!..

Ilo syntyi ja levisi kaduilla, ryhmistä yksilöihin. Laukaukset herättivät kaupungin. Kaduille ilmestyi uusia ryhmiä ja yksilöitä, paljon siviilihenkilöitäkin. Ja aivan kuin komennosta, — niinkuin ensimäisenkin kronstadtilaisen kapinan aikana — alkoi hävitystyö, jonka olivat provosoineet pappi livana Kronstadtilaisen mustasotnialaiset rosvojoukot.

Työläiset alkoivat rakentaa katusulkuja, kysellen toisiltaan ihmetellen:

Mitä on tapahtunut? Mitä tästä seuraa?

Ympärillä kaikuivat hajanaisina laukaukset, hävitetyistä viinakaupoista kuului juopuneiden ilonpito, helisivät särjetyt lasit ja yön pimeydessä kävi täydellinen ryöstö. Juoppouteen ja hävitystyöhön hukutettiin sekin järjestyksen alku, mikä lyhytaikaisen, vaikkakin heikon valmistelun tuloksena oli tuokion havaittavissa.

Raivoisan tykki- ja konekivääritulen pakoittamina miinavenheet hylkäsivät valloittamansa merilinnoituksen, Konstantinin. Ankaralla konekivääritulella tulivat matruusit lyödyiksi pois arsenaalista. Mutta I ja II divisian aseettomat joukot joka puolelta jeniseiskiläisten ympäröiminä, kaatuivat sankareina — kiväärien ja konekiväärien lakaistessa joukkoa suoralla tähtäimellä. Armeija asettui laivastoa vastaan, jalkaväki ei kannattanut matruuseja ja kapina tuli pikaisesti kukistettua.

Seuraavana aamuna, elokuun 2 p:nä, oli koolla jo sotakenttäoikeus, joka toteutti kapitalistien ja tilanomistajain tahtoa. Oikeus oli, kuten arvatakin saattoi, armoton matruuseja ja sotilaita kohtaan, jotka olivat rohjenneet vaatia itselleen ihmis- ja kansalaisoikeuksia.

Leningradin merimuseon eräällä näyteikkunalla säilytetään nyt alkuperäinen nimiluettelo ensimäisestä joukosta, joka oli tuomittu osanotosta toiseen Kronstadtin kapinaan v. 1906.

Vain tämän ensimäisen joukon yhdessä luettelossa on pakkotöihin, rangaistuspataljoonaan ja muulla tavalla rangaistavaksi tuomittuina 80 nimeä. Mutta 19 matruusille annettiin kapinan johtajina tuomio:

— Ammuttavaksi...

Viapori.

Melkein samaan aikaan Kronstadtin kapinan kanssa tapahtui kapina Viaporissa, vaikka ei kuitenkaan niillä määräajoilla, mitkä olivat suunnitelman mukaan aijotut.

Viaporin linnoitus sijaitsee 7 saarella lähellä Helsinkiä, Suomen pääkaupunkia. V. 1906 siellä oli majoitettuna 10 komppaniaa linnoitustykkiväestöä, 10 komppaniaa jalkaväkeä ja 200 minööriä.

Linnoituksessa oli sos.-dem. ja sos.-vallankumouksellisten järjestöt, jotka Valtakunnan Duuman hajottamisen jälkeen alkoivat valmistautua kapinaan, käyden vastaavaa agitatsionia. Valmistelu sujui tarmokkaasti ja tuloksellisesti, sillä tykkiväki ja minöörit olivat entuudestaankin vallankumouksellisia. Mutta jalkaväki, ollen kulttuurisesti kehittymätöntä ja ankaran kurin alainen, ei ollut taipuvaista millaisellekaan vallankumoukselliselle agitatsiolle.

Sos.-dem ja sos.-vallank. puoluejärjestöjen päätösten mukaan kapina aiottiin suorittaa suunnitelmallisesti ja silmällä pitäen sitä, että se tulisi kannatetuksi työläisten ja sotilasjärjestöjen esiintymisillä muissa Venäjän eri paikoissa. Vain siinä tapauksessa, kuten osoittivat edellisten kapinain kokemukset, voitiin luottaa onnistumiseen ja itsevaltiuden kukistumiseen.

Ottaen huomioon vallankumouksellisten järjestöjen taktiikan, asetti valtio sitä vastaan omat menettelytapansa. Ne kohdistuivat siihen, että kaikin keinoin, vaikkapa provokatsionillakin, lyödään vallankumouksellisia järjestöjä osittain eikä sallita proletariaatin voimien yhtenäistä esiintymistä.

Helsingissä, Hesperian puistossa, oli heinäkuun 22 pnä miitinki, johon saapuivat Valtakunnan Duuman jäsen Mihailitshenko ja kirjailija Andrejev. Paitsi matruuseja ja sotilaita

oli miitingissä läsnä paljon suomalaisia työläisiä. Huolimatta santarmien läsnäolosta kutsui Mihailitshenko puheessaan suoraan kapinaan:

— Toverit. — puhui hän lavalta — äsken saatiin sähkösanoma Valtakunnan Duuman hajoittamisesta. Siinäpä se. Tämä on uusi haaste Venäjän kansalle ja kansa ei jätä sitä vastauksetta. Saattaa olla, että tänään tahi huomenna Venäjällä alkaa vallankumous. Tänään minä matkustan pois, jokaisen meistä on oltava omalla vartiopaikallaan. Minä käännyn teidän puoleenne, Suomen kansalaiset ja venäläiset sotilaat: nouskaa kannattamaan kansan valitsemia edustajia heidän taistelussaan itsevaltiaan hallitusta vastaan!..

Tämä esiintyminen sähköisti joukot. Alkoi kuulua puheita, jollaisia Helsinki ei tähän saakka ollut kuullut. Linnoitusväestön edustajat puhuivat:

— Ensi kertaa me kuulemme tässä puistossa vapaita sanoja. Ja me käymme taistelemaan vapauden tukahduttajia vastaan, me käymme taisteluun ihmiselämän puolesta. Kuulaa ja pistintä me emme pelkää, me myöskin osaamme käyttää näitä aseita. Johtajaimme hälyytyksestä me yhtenä miehenä nousemme taisteluun paremman tulevaisuuden puolesta...

Työläiset myöskin kannattivat ajatusta esiintymisestä ja puhuivat:

— Emmekö me, suomalaiset työläiset, antaisi vastakaikua Venäjän kansan yritykselle heittää pois orjankahleet? Meidän täytyy veljiemme venäläisten toverien kanssa asettua kädekkäin...

— Eläköön vallankumous! — kuului sieltä ja täältä liikutettujen työläisten ja sotamiesten huutoja.

Sotilaspäällystö sai kuulla miitingistä ja ilmoitti tästä Kronstadtiin ja Pietariin. Alkoi levitä sekavia huhuja. Joukoissa vakavasti kerrottiin, että useat Itämeren laivoista valmistautuvat kapinaan työläisten kanssa ja voivat millä hetkellä tahansa nostaa punaisen lipun. Perustuen sotaministerin käskyyn: ampua Kronstadtin pattereista kaikkiin ohikulkeviin laivoihin — sai tämä huhu erikoisen suuren uskottavuuden.

Viaporin linnoitusväen toimeenpaneva komitea järjesti yhteyden suomalaisten ja laivastojärjestöjen kanssa. Tällöin

myös sovittiin, että silloin, kun linnoituksessa alkaa kapina, laivasto osoittaa kannatustaan lähettämällä avuksi sotalaivoja. Mutta linnoituksen komentaja kenraali Laiming valmistautui myöskin, sillä hänellä oli vihiä tulevasta esiintymisestä. Yhtenä varovaisuustoimeenpiteenä hän käski minöörien heinäkuun 28 pnä asettaa yöksi miinasulun Viaporin edustalle.

Ja tästäpä johtuikin se, mikä pani alulle ennenaikaisen kapinan koko linnoituksessa.

— Mihin tarvitaan miinoja? Ketä vastaan ne ovat tarkoitetut? — alkoivat minöörit pohtia odottamattoman käskyn tarkoitusta.

Ja he alkoivat arvella:

— Miinat asetetaan siksi, etteivät linnoitukseen voisi tulla vallankumoukselliset laivat, jotka tahtovat osoittaa apuaan kapinan aikana.

Kysymyksen käsittelyn jälkeen komppania yksimielisesti päätti:

— Miinoja ei lasketa... Miinojen laskemisen asemesta komentaja ajatelkoon ruokinnan parantamista, huolehtikoon meidän tarpeistamme... Mutta jos hänellä ei ole mitään tekemistä niiden seikkojen kanssa, niin me emme ole enää hänen palvelijoitaan...

Poliittisten vaatimuksien yhdistäminen taloudellisiin yhdisti koko komppanian ja se pysyi lujasti päätöksessään:

— Miinoja ei lasketa...

Tästä ilmoitettiin komendantille ja hän tuli itse paikalle jalkaväkijoukkue saattuenaan. Minöörit riisuttiin aseista ja vangittiin. Komendantti ilkkuili heille, repi omakätisesti joukkuepäälliköiltä arvomerkit ja uhkasi ammuttaa. Vangituille ei vuorokauteen annettu syötävää ja he olivat katkerasti ärsyyntyneet tällaisesta petomaisesta kohtelusta. Seuraavana päivänä minöörien onnistui sopia vartion kanssa ja he lähettivät edustajansa tykkiväestön luo pyytämään apua.

Tästä hetkestä tapahtumat alkoivat kehittyä odottamattomalla nopeudella. 5:nnen komppanian tykistöväki Leirisaarella esitti iltatarkastuksen aikana komppaniansa päällikölle vaatimuksen vangittujen minöörien vapauttamisesta, mutta

tämä ei kiinnittänyt tähän huomiota, ikäänkuin ei olisi kuullutkaan. Tästä nousi melu:

— Toverit, aseisiin! Pelaamme minöörit! Vapautamme voimalla.

Tykkiväestö ei vielä ehtinyt järjestäytyäkään leirissä, kun aikoi kuulua laukauksia. Jalkaväki ampui edustajaryhmää, joka palasi Mihailovski-saarelta.

— Mihailovskille. Mihailovskille! Täällä meidät ammutaan kuin jänikset! — huusivat tykkimiehet, rynnäten venheitten luo.

Ei kulunut puolta tuntiakaan, kun Leirisaari oli puhdas tykkiväestöstä ja siellä alkoi vahvistautua jalkaväki. Ensi minuuteilla oli epäselvää: mitä tapahtuu, mistä alkaa, mitä tehdä tuonnempana? Jos tämä on kapina, niin on se jotain epäjärjestyksellistä. Vastahan päivällä edustajat päättivät odottaa parempaa hetkeä — näin ajattelivat kaikki vallankumouksellisten järjestöjen yksityiskohtaisiin suunnitelmiin tutustuneet henkilöt.

Yöllä tuli Mihailovski-saarelle Leirisaarelta tykkimiehiä ja alkoivat vaatia:

— Me emme rupea enää odottamaan silloin, kun toverimme kärsivät. Asevoimalla vapautamme minöörit. Yhtykää meihin!..

Viaporin sos. dem. järjestössä Mihailovski-saarella oli kaksi upseeria: Kahanski ja Jemeljanov. Alussa he pidättelivät sotilaita esiintymisestä, mutta huomattuaan, että joukot voivat alkaa toiminnan johtajiensa „päitten yli", astuivat kapinoitsijain johtoon ja ottivat komentovastuun.

Kapina alkoi heinäkuun 30 p:nä. Tykkiväestö ryntäsi päävahtiin, särki oven ja vapautti vangitut. Vartio ei koettanutkaan osoittaa vastarintaa ja antautui vapaaehtoisesti. Nopeasti järjestettiin yhteys vallankumouksellisten esikuntaan Helsinkiin. Toisille sotilasosastoille annettiin hälyytysmerkki tykinlaukauksella.

Viapori jakaantui kahteen leiriin, toisaalla — komendantti jalkaväen kanssa, joka asettui Leirisaarelle ja Keskilinnoitukseen ja toisaalla — kapinoitseva tykkiväestö muilla saarilla.

Yö alkoi jo väistyä, mutta tilanne oli yhä epävarma. Aktiiviseen toimintaan kumpikaan puoli ei ryhtynyt: odotettiin aamusarastusta.

Insinöörisaarella oli yöllä järjestetty miitingi. Tällöin tykkimiehet huomasivat, että rantaa lähenee venhe ja huusivat:

— Kuka siellä?

Vastausta ei kuulunut ja venhe jatkoi lähenemistään. Toisen varoituksen jälkeen tukkimiehet ampuivat muutaman laukauksen ja haavoittivat erään venheessä olevan. Myöhemmin selvisi, että se oli eversti Notar, joka linnotuksen tykistöpäällikön, kenraali Agejevin kanssa souti saarelle päin. Agejev vangittiin ja pistettiin koppiin, mutta haavoittunut eversti Notar päätettiin viedä sairaalaan. Kun hänet oli otettu kannettavaksi, alkoi hän huutaa:

— Nopeammin liikkukaa! Olette unhoittaneet palveluksen, kelvottomat! Minä vielä puhelen teidän kanssanne toiseila tavalla!..

— Parempi, että vaikenet, verenimijä!—ja sotilaat pysähtyivät miettien, miten olisi meneteltävä tällaisen tyypin kanssa.

— Mitä siinä kuhnitte? Hirsipuuhunko haluatte? Vai ammuttaviksiko? — jatkoi huutamistaan eversti, sadatellen ja kiroten komennustensa välillä: — Minä teidät, roistot, opetan! Kylläpä tanssitte hirttonuorassa tällaisista teoistanne!

— Vai sellainenko elukka sinä oletkin! Mutta eipä sinulle löydy, eikä tule löytymään sijaa linnoituksessa! Lähde kalojen luo siitä! — vastasivat hänelle vihastuneet tykkimiehet. Eversti heitettiin veteen.

Saarella oleva kenraali Bork yleensä kieltäytyi puhumasta tykkimiehien kanssa. Vaimonsa kanssa hän kiipesi talon ylisille ja ampui vastaan niin kauan, kunnes loppuivat patruunat. Neljä sotamiestä hän haavoitti ja sitten, tullen käsitykseen, että vastustaminen on turhaa, ampui itsensä. Tämän jälkeen hänen vaimonsa tuli alas sotamiesten luo ja hänet päästettiin vapauteen. Sotamiehet eivät häneen koskeneet.

— Akkojen kanssa me emme taistele — sanoivat hänelle tykkimiehet.

Alettiin laittaa barrikaadeja ja järjestämään paikoilleen tykkejä siinä mielessä, että niistä voitaisiin ampua Keskilinnoi-

tusta, missä oli komendantti jalkaväen kanssa. Aamulla, kun valmistelu oli lopetettu, alkoivat joka puolelta jyristä laukaukset. Tykkiväestö pommitti Keskuslinnoitusta raskaista tykeistä, mutta panokset olivat harjoituspanoksia ja vaikuttivat pääasiassa moraalisesti, aikaansaaden vain vähän tuhoa. Mutta kapinoitsijat kärsivät suuria tappioita. Jalkaväki mukautui tottuneesti ympäristöönsä ja käyttäen hyväkseen kaikennäköisiä suojeluskeinoja ja lyhyttä välimatkaa saarten välillä, sai se tulellaan suuria tappioita tykkiväestölle.

Jalkaväki ampui erittäin tarkasti. Aukealle paikalle oli aivan mahdotonta lähteä — tuokiossa löysi kuula uhrinsa. Ampumalla keittiön ja kasarmin välille, esti jalkaväki ruuan kuljetuksen kapinoitsijoille. Tykkiväestö käytti viekkautta, vetivät köyden aukean paikan yli ja sitä myöten kuljetettiin ruokakattiloita. Jalkaväestö löi köyden kuulilla pois.

Kapinoitsijat kärsivät tuntuvaa muonituspuutetta. Muonitus täytyi kuljettaa saarille Helsingistä. Tämä kuljetus oli melkein mahdotonta, sillä Keskilinnoituksesta ammuttiin koko rannan ja saarien välillä olevaa vesistöä. Jos vesistön aukealle paikalle ilmestyi joku laiva tai venhe, ammuttiin se linnoituksesta kuulien ja tykkipanoksien rankkasateella.

Tov. N. Fedorovski muistelee:

„Miten komendantti oivalsi rannikon ja saarien välisen yhteyden vaaran ja miten hän tätä torjui, osoittaa seuraava tapaus kaupungissa Kaivopuiston luona.

Kaivopuisto, se on korkeahko paikka, mistä hyvin näkyvät useimmat saarista. Näinä päivinä siellä ei ollut yhtään vapaata paikkaa, kansa seisoi yhtenä seinänä. Rannalle oli järjestetty sotilasketju, ettei kukaan olisi päässyt pujahtamaan mereltä kaupunkiin.

Eräänä iltana, parhaillaan ammuttaessa, näyttäytyi mereltä venhe, joka suuntasi rantaan. Keskilinnoitus aloitti heti shrapnellitulen.

Rannalla oleva kansanjoukko seurasi henkeä pidätellen noita uhkarohkeita. Näkyi, miten repeilevät shrapnellit kyntävät jo vettä ympärillä. Huomattiin, että soutajia on kaksi: mies ja nainen.

Joukossa alkaa kuulua huutoja: — Linnoituksesta alettiin ampua kartesseilla! — Toinen soutajista laskeutuu venheen pohjalle, mutta nainen jatkaa soutua. Kartessi lentää ja hajoaa sateena ympärille. Rannalla oleva joukko tuntee sulautuvansa yhdeksi. Verkalleen mutta lakkaamatta lähenee venhe yhä. Se pääsee jo ulos ampumapiiristä ja lähenee rantaa. Paikalle jouksevat upseerit ja sotilaat kiväärien kanssa. Joukko huutaa kuin yhdestä suusta:

— Ei saa ampua!

Kaikki ryntäävät rannalle. Joukon päiden yllä alkavat heilua nyrkkiin puristetut kädet, kepit ja kivet. Upseeri ja sotamiehet ovat piiritetyt, heitä ahdistetaan, heitä uhataan:

— Ettekö häpeä, siellähän on nainen! Pyövelit! Murhaajat!

Sotilaat seisovat kalpeina, vapisevina. Upseeri huutaa:

— Minä itse annoin merkin, ettei ammuttaisi, mutta nyt minä olen pakoitettu heidät vangitsemaan! Se on minun velvollisuuteni, herrat!

Venhe tuli rantaan: siinä on poika ja tyttö. Poika lojui verissään venheen pohjalla, tyttö pelokkaana ja ymmärtämättömänä katseli joukkoa.

Kapinoitsevilta saarilta rannalle pääsyyn ei ollut tuskin mitään mahdollisuutta ja siksi he olivat ruuatta ja avutta".

Katajanokalla sijaitsivat merikasarmit, joihin oli majoitettu 250 matruusia. Linnoituksen kapinan ensimäisenä päivänä, aamulla varhain, antoi katajanokalla rummunlyöjä hälyytyksen. Matruusit täyttivät pian kasarmin pihan. Silloin laivaston sos.-dem. järjestön jäsenet ilmoittivat:

— Viapori kapinoitsee! Aika on meidänkin! Aseisiin, toverit!..

Matruusit vastasivat ilohuudolla:

— Eläköön vallankumous!

Kasarmin katolla tähän asti liehunut valtakunnan lippu laskettiin alas ja sen sijalle nostettiin punainen. Erään upseerin matruusit vangitsivat ja toisen, joka käski ottamaan pois punaisen lipun, tappoivat. Tämän jälkeen matruusit antoivat sovitun merkin: kolme yhteislaukausta kivääreistä, tiedoittaen päätöksestään tovereilleen laivoihin ja Viaporiin.

Redillä seisoivat tähän aikaan risteilijät Emir Buharski ja Fink. Hälyytyksen jälkeen rannalta näkyi, että risteilijöissä tapahtui jotain elpymisliikehtimistä... Matruusit tulivat yläkannelle, kokoontuivat ryhmiksi, mutta samassa ilmestyivät upseeritkin. Uhaten revolvereilla he ajoivat matruusit alas ja itse asettuivat konekiväärien ääreen ja alkoivat ampua katajanokan merikasarmeja.

Tiedon kapinasta Helsingin työläiset ottivat vastaan tavattomalla innolla, mutta vastaavan valmistelun puute antoi täälläkin itsensä tuntea. Yleistä lakkoa ei tullut ja vain eri työläisryhmät osoittivat kapinoitsijoille apuaan. Lähellä Turkua, Lappeenrantaa ja Riihimäkeä työläiset laittoivat epäkuntoon rautatiekiskot ja räjäyttivät rautatiesillan estääksensä sotajoukkojen siirtämisen kapinoitsijain kukistamiseksi. Lähes 250 punakaartilaista matruusien kanssa lähtivät Mihailovski-saarelle tarkka-ampujina tykkiväestön avuksi. Muu työläismassa pysytteli syrjästä tähystelijöinä ja kapinalle myötätuntoisina, mutta aktiivista apua eivät kapinoitsijoille osoittaneet.

Tällä aikaa tapahtumat saarilla kehittyivät kapinoitsijoille suotuisiksi. Huolimatta nälästä ja jalkaväen aiheuttamista tappioista, oli tykkiväen mieliala reipas. Tätä paitsi heillä oli täysi mahdollisuus räjäyttää Dogovornyi-saari ja silloin linnoituksen kohtalo olisi ollut ratkaistu heidän hyväkseen. Mutta kapinoitsijat kieltäytyivät tästä suunnitelmasta, välttääkseen viattomain uhrien suurilukuisuutta.

Tämä jalomielisyys ja sääli eivät siihen aikaan olleet paikallaan, kun ratkaistiin vallankumouksellisen kapinan kohtaloa. Tämän asemesta oli tehty puolittainen päätös: ryhtyä neuvotteluihin linnoituksen komendantin kanssa.

Tykkimiesten vaatimuksesta vankina pidettävä kenraali Agejev kirjoitti komendantille kirjeen, jossa lausui mielipiteensä vastustamisen tyhjänpäiväisyydestä ja kehoitti tätä antautumaan. Kaksi edustajaa lähti tämän kirjeen kanssa komendantin luo.

Luettuaan kirjeen komendantti julmistui ja tahtoi siihen paikkaan ampua molemmat edustajat, mutta upseerit pidät-

tivät hänet. Silloin hän toisen edustajista vangitsi ja toisen päästi takaisin seuraavalla evästyspuheella.

— Mene, lurjus, minä ehdin sinut vielä hirttää! Ja sano niillekin roistoille siellä, että kyllä minä heiltä hampaat lasken, jos pelastuvat ampumisella!..

Tällainen vastaus suututti kauheasti tykkiväestön. Päätettiin valloittaa Keskilinnoitus väkirynnäköllä. Tykistö alkoi taas puhua. Uudelleen alkoivat papattaa konekiväärit. Keskilinnoituksessa vaiettiin. Neljä tuntia lakkaamatta kesti ammunta. Ollen voimaton vastustamaan tykistön raivotulta, jalkaväki alkoi puhua antautumisesta. Komendantti valmisti jo valkean lipunkin antaakseen merkin, mutta sillä hetkellä Mihailovski-saarelta kuului kauhea räjähdys — siellä lensi ilmaan ruutikellari, jossa säilytettiin paljon ruutia ja ammuksia.

Ruutikellarin räjähdys sai aikaan suuria vaurioita ja muutamaksi hetkeksi kylvi paniikkia tykkiväen keskuuteen. Räjähdyksessä yksi kapinan johtajista, upseeri Jemeljanov haavoittui vaikeasti. Tämä seikka oli kapinoitsijoille vakavana menetyksenä.

Äkkiä kuului huutoja, jotka vierivät kaikkien saarien ääriin:

— Laivasto! Laivasto tulee!...

Hetki oli tavattoman jännittävä. Voi liioittelematta sanoa, että tällä hetkellä kaikkien katseet olivat suunnatut linnoituksesta merelle, missä horisontilla näkyi kolmen suuren sotalaivan mahtavat piirteet. Linnoitusta lähenivät panssarilaivat Tsesarevitsh ja Slava sekä risteilijä Bogatyirj.

— Meidänkö — vai eivät? — koettivat kapinoitsijat arvailla.

— Nyt olemme pelastetut? — oli komendantti vakuutettu, huomattuaan linnoitusta lähenevät panssarilaivat, joitten lähdöstä hän oli saanut tiedon jo ennemmin langattoman sähkölennättimen kautta.

Jo kapinan ensimäisenä päivänä Helsingin puoluekomiteassa oli sovittu, että jos Kronstadtista tulee kapinoitsijain avuksi laivoja, niin ne antavat neljä tyhjää tykinlaukausta. Näihin merkkilaukauksiin piti linnoituksesta vastata samalla tavalla ja silloin laivoissa tullaan tietämään, miten on toimittava.

Kuten oli sovittu, niin tapahtuikin. Toinen toisensa perästä

kohosivat laivojen päälle savuhattarat ja kuului 4 kumeata laukausta. Kapinoitsijain mielihyvällä ei ollut rajoja.

— Meikäläisiä! Meikäläisiä! Hurraa! Hurraa! — riemuitsi tykkiväki, vastaten saapuneille laivoille myöskin neljällä merkkilaukauksella.

Yksi kapinan johtajista, upseeri Kohanski, lähti muutaman vapaaehtoisen saattamana laivoja vastaan selvittääkseen näiden saapumisen todellisen tarkoituksen. Heidät pidätettiin laivoissa.

Laivoista taasen kajahtivat laukaukset. Pitkään aikaan eivät tykkimiehet tahtoneet uskoa, että heitä ammutaan laivoista.

— Ei osunut!... ylilento!... ilmoittivat tähystäjät, laskien vesi- ja savupatsaita ammuksien räjähdyspaikoilla, 4, 6, 8, 9... Veljet, mitä tämä oikeastaan on: petosta, vaiko erehdystä?

Vasta silloin, kun ammukset alkoivat putoilla Mihailovskisaarelle, aikaan saaden suuria vaurioita, vasta silloin lopullisesti älysivät kapinoitsijat oikean asianlaidan ja alkoivat puolustusammunnan. Laivat lähtivät kauemmas merelle ja alkoivat ampua kauvaskantoisista tykeistä. Kapinoitsijat vaikenivat, sillä linnoituksen tykit olivat heikompia, kuin laivojen kaksitoistatuumaiset.

Saaren pommitus kesti viisitoista tuntia sellaiselta välimatkalta, mihin linnoituksen tykit eivät ulottaneet. Huomattuaan vastustamisen tuloksettomuuden eristettyinä maasta, meren puolelta laivojen ahdistamina, kadottaen kaksi pääjohtajaa — upseerit Jemeljanovin ja Kohanskin, nälkäinen tykkiväestö nosti valkean lipun.

Kapina oli kukistettu.

Tämän jälkeen alkoi julma jälkiselvittely. Osanotosta kapinaan jätettiin oikeuden käsiteltäviksi 683 tykkimiestä, 300 jalkaväkimiestä ja 100 matruusia. Siitä, kuinka vahva heillä oli vallankumouksellinen henki huolimatta kapinan epäonnistumisesta, voidaan päätellä kirjeestä, mikä oli lähetetty vankeudesta vapaudessa oleville tovereille. Tässä kirjeessään vangitut kirjoittivat.

"Rakkaat sotilastoverit!

Me, Viaporin linnoituksen 1,000-henkinen tykkiväki, lähetämme teille veljelliset tervehdyksemme!

Suuresti me ilostuimme kuullessamme että te, toverit, ette ole kadottaneet rohkeuttanne huolimatta Viaporissa käytettävistä ankarista toimenpiteistä, mitkä voivat kovasti vaikuttaa toisiin sotilaisiin. Me tiedämme, toverit, että te muistatte meitä ja tahdotte meitä auttaa. Se on kylläkin vaikeata. Odottakaa, toverit, tulee vielä sellainenkin hetki, jolloin tulokset osoittautuvat onnellisemmiksi ja hyödyllisemmiksi kansalle sekä meille. Älkää tehkö sitä virhettä, minkä me teimme...

Toverit! Me emme kadota reippauttamme. Meidän tunteitamme ja ajatuksiamme ei kukaan voi lannistaa. Meidän täytyi antautua ei sen tähden, että me olisimme olleet henkisesti rasittuneet ja että olisimme kadottaneet rohkeutemme, niinkuin luulevat muutamat. Ei. Laivasto pakoitti meidät antautumiseen. Meidän asiamme kulkivat loistavasti ja meillä ei ollut ajatuksissakaan antautuminen. Kolmella saarella (Insinöörin, Aleksandrovskin ja Mihailovskin) oli kaikki järjestetty hyvin ja sieltä käsin alettiinkin toimia. Komendantti joutui kerrassaan surkeaan asemaan ja vaati avuksensa 2:sen suomalaisen tarkka-ampujarykmentin kaksi pataljoonaa. Nämä pataljoonat olivat meitä vastaan. Mutta nämä olivat meihin verraten mitättömiä, me olisimme heidät hajoittaneet linnoituksemme tykkitulella. Me aloimme tulen kaikista tykeistämme ja asia sai meillä hyvän käänteen. Mutta äkkiä tapahtui ruutikellarin räjähdys, missä oli 3,400 puutaa ruutia. Tässä kaatuivat useat, mutta sekään ei olisi ollut meille pahaa merkitsevä. Sitten levisi huhu, että saapui laivasto: kaksi panssarilaivaa, vaikka odotettiin yhtä. Me riemastuimme, mutta jalkaväki masentui ja aikoi jo antautua. Laivat lähenivät ja alkoivat ampua Mihailovskin ja Aleksandrovskin saaria. Tällaisissa olosuhteissa ei voinut olla ajattelemistakaan vastustamisesta. Me antauduimme. Slavan ja Tsesarevitshin miehistössä oli hyvin vähän matruuseja: he olivat vaihdetut kadetteihin. Viaporin jalkaväki ansaitsi itselleen paremmat laakerit, kuin semjonovilaiset Rimanin ja Minin komentamina. He ampuivat meihin armotta, tahtoen tappaa mahdollisimman

paljon. Tykistöväki antautuessaan sai kärsiä jalkaväen taholta kaikenlaisia häväistyksiä...

Toverit! Me odotamme tuomiota. Komendantin puheista me tietämme, että tuomio tulee kova, mutta me emme sitä pelkää. Seitsemän parasta toveriamme siirtyivät jo „parempaan maailmaan", he eivät voineet kestää vallitsevaa kurjuutta, he tahtoivat Venäjälle laillisuutta ja oikeutta ja joutuivat tästä ammuttaviksi. Me olemme kaikki valmiit jakamaan heidän kohtalonsa: tulla ammutuiksi jalon asian puolesta.

Sotilastoverit ja matruusit! Pysykää lujina oikean asian puolesta ja seuratkaa meidän esimerkkiämme. Liittykää yhteen! Liitossa on teidän voimanne! Jos jäämme henkiin, olemme uudelleen valmiit yhteisen asian palvelukseen!

Elokuun 10 p:nä ammuttiin tuomittujen ensimäinen joukko: upseerit Jemeljanov ja Kohanski ja signalistit — Detinitsa, Ivanov, Tihonov, Vinogradov ja Gerasimov. Toiset tuomittiin elinkautiseen pakkotyöhön, rangaistuspataljoonaan, sotilasvankilaan y.m. Vangituista matruuseista 16 henkilöä tuomittiin kuolemaan ja 80 eri ajoiksi pakkotöihin.

Maanalaisena ilmestyvässä Vestniki kasarmyi-lehdessä N:8, 5:ntenä p:nä syyskuuta 1906, kuvattiin mestaus seuraavasti:

„Tänään, klo puoli yhdeksän a. p, ammuttiin 16 matruusia ja yksi välskärikandidaatti. Matruuseja ampuivat matruusit, mutta välskärin neljä tarkka-ampujaa. Ampuivat kyyristyneinä ja mykkinä, sillä laivaston everstiluutnantti sanoi:

— Veljet! Teidän täytyy ampua omia tovereitanne... Mutta sille ei mitään mahda. Toivon, että te ammutte. Minä toin teidät tänne kivääreittä. Kiväärit otatte tänne saapuneilta tykistömiehiltä. Jos te ette ammu, niin tietäkää: teidän takananne seisoo 2 komppaniaa jalkaväkeä, komppania tykistöväkeä ja puoli komppaniaa Aleksandrovskin saarella sijaitsevan 2 pataljoonan tarkka-ampujista...

Tuomitut pysyttelivät reippaina. Muutamat vartioston kuljettamisen aikana lauloivat. Kandidaatti Ivan Jakovlev kieltäytyi silmien sitomisesta ja kaksi matruusia eivät antaneet sitoa itseänsä patsaisiin ja huusivat:

— Me kuolemme pyhän vapauden, maan ja kansanvallan puolesta! Kuolkaa tekin, toverit, tällaisella kuolemalla!

Silloin kuului komento, rummunlyöjät pärisyttivät rumpua tukahduttaakseen vapauden äänen ; sitten everstiluutnantti viittasi liinalla ja he olivat murhatut.

Heidät kaikki peitettiin yhteen hautaan Leirisaarelle, lähelle meren rantaa."

Kolme päivää liehui ylpeänä Viaporin yllä punainen lippu, mutta yksilö-urhoille ei onnistunut kapina, koska se ei tullut kannatetuksi muun Venäjän proletariaatin taholta. Ja he kaatuivat epätasaisessa taistelussa tsarismia vastaan.

Viaporin kapinan yhteydessä on mainittava tapauksista risteilijä Pamjatj Asovalla. Risteilijä oli Rääveliin lahdelmassa, kun laivastokomitea sai tiedon Viaporin tykkiväen kapinasta. Elokuun 1 p:nä komitea kokoontui istuntoon, ratkaistakseen kysymyksen suhtaantumisesta tapahtumiin. Vakoilijan ilmiannosta upseerit saivat tietää istunnosta, tulivat paikalle ja kirjoittivat ylös kaikkien läsnäolijoitten nimet. Siellä tavatun tuntemattoman henkilön — Kaptjuhinin, vangitsivat ja telkitsivät upseerien pesuhuoneeseen.

Matruusit tarttuivat heti aseisiin, tappoivat Zaborovskin ja haavoittivat pappi Klavdian, joka ennestään tunnettiin vakoilijaksi. Sitä seuraavat tapahtumat kapteeni Rimski-Korsakov ja luutnantti Dorogov raportissaan pääesikunnalle esittivät näin:

„Upseerit kiiruhtivat pyramiideissa olevain kiväärien luo, mutta niistä oli otettu lukot pois. Samaan aikaan risteilijässä sammui sähkö. Upseerit ryntäsivät ylös, mutta täällä heidät otettiin vastaan laukauksilla . . . Tämän jälkeen, kun oli ilmeisesti laivastomiehistön avoin kapina, upseerit päättivät nousta amiraalikajuutan sillalle ja sieltä laskeutua lauttausalukseen . . . mutta sillä aikaa alus lähti, koska yläkannelta alettiin sitä ahkerasti ampua. Risteilijästä Pamjatj Asova oli kapinoitseva miehistö alkanut kivääreistä ja 47 mm, tykistä tulen — tämän vuoksi purjehti alus rannalle."

Risteilijä nosti punaisen lipun ja antoi toisille laivoille merkin: — Seuratkaa:

Yksikään laivoista ei yhtynyt kapinaan ja risteilijä suuntasi Rääveliin. Tiellä vastaan sattunut miinavene Letutshi kieltäytyi myöskin yhtymästä. Epäonnistuneesti päättyi myös-

kin yritys vallata kuljetuslaiva Riga, jossa oli muutama kymmen vallankumoukselle myötätuntoista matruusia. Myöhemmin tuomittiin kapinayrityksestä Rigan miehistöstä 24 henkilöä pakkotöihin ja 15 rangaistuspataljoonaan.

Seuraavana päivänä risteilijä tuli Rääveliin. Kannella oli tärjestetty miitingi. Miehistö jakaantui kahteen osaan. Vaihtuva kokoonpano vaati:

— Me emme halua kapinoida: Risteilijän on pian laskettava alas punainen lippu ja antauduttava lailliselle hallitukselle: . . .

Mutta pysyvä kokoonpano vaati:

— Kun yhdessä aloimme, niin yhdessä olemme loppuun asti: Vallankumousta ei saa pettää epäonnistumisen takia.

Väittely kärjistyi niin, että muuttui pian avoimeksi taisteluksi. Pysyvien onnistui riisua aseista vaihtelevat, mutta taistelun aikana kirjuri Jevstafjev tappoi risteilijän komentajan, matruusi Lobatshjevin. Tällä aikaa risteilijää lähestyneen jalkaväen onnistui ilman suurta vaivaa nousta laivaan ja kukistaa kapina. Vangitut lähetettiin Rääveliin vankilaan. Kahden viikon kuluttua sotaoikeus tuomitsi 18 matruusia kuolemaan ja 4 pakkotöihin... Tällä kertaa tsaarin hallitus voitti mutta vallankumouksellisen proletariaatin veri ei vuotanut turhaan. V. I. Lenin kirjoitti kirjassaan „Vasemmistolaisuus lastentautina kommunismissa":

„Kaikki vallankumoukselliset ja oppositionipuolueet ovat lyödyt. Mutta samaan aikaan juuri suuri tappio antaa vallan kumouksellisille puolueille ja vallankumoukselliselle luokalle oikean ja mitä hyödyllisemmän läksyn, historiallisen dialektiikan läksyn, poliittisen taistelun johtamisen ymmärtämisen, kyvyn ja taidon läksyn. Ystävät tunnetaan onnettomuuden sattuessa. Lyödyt armeijat oppivat hyvin."

Hinta 30 kop.
K

TYÖVÄENLIIKKEEN KIRJASTO
VÄLIVARASTO
1290622283

1931
ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗД-ВО „КИРЬЯ"
ЛЕНИНГРАДСКОЕ ОТДЕЛЕНИЕ